

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Рябих Наталія

доцент кафедри права факультету бізнесу та права
Луцького національного технічного університету (м. Луцьк)

Доступ до публічної інформації під час дії воєнного стану

Для кожного громадянина України та людини, яка проживає в нашій державі у ці трагічні часи, надзвичайно важливими є внутрішня консолідованість, надійна підтримка від державних органів публічної влади, а також правозахисних національних і міжнародних організацій. Особливо значущими є саме конституційні гарантії та правові механізми у забезпеченні всього комплексу основоположних прав людини. Запровадження воєнного стану в Україні, звичайно ж, значно ускладнює гарантування державою прав громадян в умовах об'єктивної необхідності їх часткового обмеження. Адже таке обмеження передбачає законодавче звуження змісту та обсягу прав і свобод людини, а також чинники, що унеможливають або ускладнюють їх реалізацію.

Законом України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року № 2939-VI передбачено можливість отримання необхідних відомостей від органів державної влади та місцевого самоврядування, державних установ та організацій є звернення до них із запитами на публічну інформацію.

Право на інформацію є конституційним правом кожної особи та полягає у можливості вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб.

Оскільки це право є важливим інструментом демократичного суспільства, то його обмеження можливе лише у виняткових випадках – а саме, в умовах воєнного або надзвичайного стану із зазначенням строку дії цих обмежень.

В умовах воєнного стану, що було введено з початком повномасштабного вторгнення РФ 24.02.2022 р. на території України, є підставою для запровадження згаданих обмежень. Через загрозу інтересам національної безпеки багато державних сервісів призупинили роботу або працюють з обмеженнями.

Тому важливо розуміти, які існують обмеження у доступі до публічної інформації у зв'язку з дією воєнного стану, а яка інформація є доступною для усіх бажаючих.

Як громадяни можуть отримати публічну інформацію чи інформацію, що становить суспільний інтерес?

Доступ до публічної інформації забезпечується шляхом систематичного та оперативного оприлюднення інформації в офіційних друкованих виданнях, створення публікацій на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет, наповнення єдиного державного веб-порталу відкритих даних, розміщення відомостей на інформаційних стендах та будь-яким

іншим способом. Поширеним способом доступу до публічної інформації є звернення осіб з відповідним запитом до розпорядника інформації.

Варто зауважити, що одним зі способів отримати публічну інформацію чи інформацію, що становить суспільний інтерес, є подання запитів. На прохання особи розпорядник інформації зобов'язаний надавати та оприлюднювати достовірну, точну та повну інформацію, що знаходиться у його володінні – окрім випадків, коли така інформація має обмежений доступ (тобто є конфіденційною, службовою або таємною).

Традиційно перед тим, як обмежити доступ до інформації, розпорядник має застосувати так званий «трискладовий тест» (ч. 2 ст. 6 Закону «Про доступ до публічної інформації»). Перевірка інформації за цим тестом є обов'язковою навіть в умовах воєнного стану.

«Трискладовий тест» допомагає визначити, чи є неоприлюднення інформації виправданим.

Для цього слід відповісти на такі питання:

Чи здійснюється обмеження доступу до інформації відповідно до закону та чи відповідає інтересам: національної безпеки; територіальної цілісності; громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням; охорони здоров'я населення; захисту репутації або прав інших людей; запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно; підтримання авторитету і неупередженості правосуддя?

Чи може розголошення інформації завдати істотної шкоди цим інтересам?

Чи шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні?

Якщо відповідь на всі три питання «так», то в доступі до інформації може бути відмовлено. Якщо ж відповідь хоча б на одне з них – «ні», то розпорядник повинен надати запитувану інформацію.

Доречно додати, що обмеженню у доступі підлягає саме інформація, а не документ. Якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, то для ознайомлення надається інформація, доступ до якої не обмежений.

Слід звернути увагу, що запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту. Також запити можуть подаватися індивідуально чи колективно, в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача.

В умовах воєнного стану видається за доцільне обмежувати доступ до інформації з мотивів захисту інтересів національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку з метою запобігати заворушенням чи кримінальним правопорушенням, та для охорони здоров'я населення.

Після визначення інтересу, який має бути захищено, необхідно визначити, як саме цим інтересам може бути завдано істотної шкоди. Під істотною шкодою маються на увазі вкрай негативні наслідки, які безпосередньо настануть у разі розголошення відповідної інформації.

Зрештою, варто з'ясувати, чи переважатиме така істотна шкода суспільний інтерес в доступі до аналізованої інформації. Суспільний інтерес

визначається через користь, яку отримає суспільство від розкриття інформації.

Законом передбачені випадки обмеження доступу до інформації. Таке обмеження можна застосувати при дотриманні сукупності трьох вимог:

1) обмеження доступу до інформації здійснюється виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;

2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;

3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Варто зауважити, що Закон встановлює перелік відомостей, які взагалі не можуть бути віднесені до інформації з обмеженим доступом, зокрема відомості:

- про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей;

- про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення;

- про факти порушення прав і свобод людини;

- про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб;

- щодо діяльності державних та комунальних підприємств;

- про використання бюджетних коштів, у тому числі на здійснення закупівель (крім випадків, якщо окрема інформація про закупівлі товарів, робіт і послуг становить державну таємницю);

- про володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном тощо.

Що ж стосується обмежень пов'язаних з впровадженням в державі правового режиму воєнного стану, то слід зазначити, що Закон України «Про правовий режим воєнного стану» не передбачає прямої можливості встановлювати будь-які заборони чи обмеження щодо розгляду запитів на інформацію. Проте, частиною 10 статті 9 цього закону визначено, що у період дії воєнного стану на акти органів місцевого самоврядування, військово-цивільних адміністрацій та військових адміністрацій, а також їх посадових осіб не поширюються вимоги пункту третього частини першої (у частині оприлюднення проектів актів) та частини четвертої статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації», а також вимоги Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Враховуючи судову практику у справах про оскарження дій суб'єктів владних повноважень щодо відмови у задоволенні запитів на публічну інформацію, можна зробити висновок, що у рішенні про відмову в доступі до тієї чи іншої публічної інформації замало зробити загальне посилання на законодавство, така відповідь вважатиметься необґрунтованою. У цьому контексті слід звернути увагу на такі висновки у судових рішеннях:

1) застосовувати відстрочку у задоволенні запиту на інформацію можна тільки за таких умов:

– у випадку настання обставин непереборної сили – перешкод через які розпорядник фізично не має можливості надати запитувану інформацію у передбачений законом строк.

– відстрочка застосовується тільки на час, поки ці обставини не будуть усунуті (а не до закінчення дії воєнного стану, адже воєнний стан не є обставиною непереборної сили в контексті застосування Закону України «Про доступ до публічної інформації»).

2) саме по собі запровадження воєнного стану, видання органами державної влади рішень не є достатньою підставою для обмеження доступу до інформації.

Таким чином, впровадження воєнного стану не позбавляє осіб права на доступ до публічної інформації, а обмеження доступу до інформації здійснюється виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку та має бути чітко обґрунтоване згідно вимог статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Література

1. [Загальна декларація прав людини](#) 1948 року.
2. [Міжнародний пакт про громадянські і політичні права](#) 1966 року.
3. [Конвенція ООН про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля](#) від 25.06.1998 р. (Орхуська конвенція).
4. [Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів](#) від 18.06.2009 р.
5. [Конституція України](#) від 28.06.1996 р.
6. [Закон України «Про інформацію»](#) від 02.10.1992 р. № 2657-XII.
7. [Закон України «Про доступ до публічної інформації»](#) від 13.01.2011 р. № 2939-VI.